

RUMATOİD ARTRİT VE SAFRA TAŞI

Dr. A. İlhan ÖZDEMİR(*)

Safra kesesi taşının bazı özel durumlarda beklenenden yüksek oranda bulunduğu bilinmektedir (1 - 14). Örneğin, orak hücreli anemilerde (1 - 3), immün globülin yetmezliğinde (4), kadınlarda (5 - 8), pankreatit ve portal siroz vak'alarında (9), şişmanlarda (8) sıklıkla bulunmaktadır. Bununla beraber, şimdiye dek safra kesesi taşının rumatoid artrit vak'alarındaki durumu bildirilmemiştir. Rumatoid artrit vak'alarında amiloid komplikasyonunu incelememiz sırasında bu vak'alarda safra kesesi taşının beklenmedik oranda sık bulunduğu dikkati çekti. Bu nedenle beklenmedik bu sonucu toplu olarak değerlendirmenin, safra taşı patogenezi ve rumatoid artritli hastaların değerlendirilmesinde fayda sağlayacağı düşünülerek yayınlanması faydalı görüldü.

MATERYEL :

Bu araştırma Amerika'nın Bufalo'daki New York Üniversitesine bağlı üç hastanesinde yapıldı. Tanıları otopsi ile teyit edilen 83 rumatoid artrit vak'asının klinik ve anatomi - patolojik bulguları gözden geçirildi. Vak'aların yaşları 36 ile 91 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 64.2 yıl idi. Bunların 53'ü kadın ve 30'u erkekti. Bu hastalardaki safra taşı oranını kıyaslayabilmek için aynı yaş, cins ve ırktan ibaret ve otopsi ile incelenen vak'alar arasından kontrol grubu seçildi.

BULGULAR :

Bu çalışmaya dahil olan 83 rumatoid artrit vak'asının 48'inde (% 57.8) safra kesesinde taş saptandı. Taş adedi 1 ile 17 arasında değişiyordu. Aynı sayıdaki kontrol grubunda ise safra taşı

(*) A. Ü. Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Kliniği Kürüstü Profesörü.

yalnız 22 (% 26.5) vak'ada vardı. Safra taşının erkek - kadın oranı rumatoid artritlerde 1/2, kontrol grubunda ise 1/3 idi. Safra taşı olan 48 rumatoid artritli hastalardan 12'sinde (% 25), kontrol grubunun 5'inde (% 22.7) safra kesesi ameliyatı yapılmıştı.

Rumatoid artrit süresi 1 ile 55 yıl arasında değişmekte ve ortalama süre 20 yıldır. Sadece bu vak'aların 3'ünde (% 3.6) amelioid saptandı.

Bu çalışmaya dahil olan 83 vak'anın her 10 yıla göre yaş dağılışı, safra kesesi taşının rumatoid artrit ve kontrol grubunda kadın - erkek arasındaki dağılışı topluca Tablo : I de gösterildi.

TABLO : I
Safra Taşının Rumatoid Artrit ve Kontrol Grubundaki İnsidansı

Yaş (Yıl)	Total Vak'a	Safra Taşı Olan Rumatoid Artrit Vak'ası			Safra Taşı Olan Kontrol Grubu		
		Erkek	Kadın	Yekûn	Erkek	Kadın	Yekûn
90 — 95	1	0	1	1	0	0	0
80 — 89	10	1	5	6	0	2	2
70 — 79	16	4	5	9	3	5	8
60 — 69	29	4	14	18	2	5	7
50 — 59	22	6	6	12	0	3	3
40 — 49	4	0	2	2	0	1	1
30 — 39	1	0	0	0	0	0	0
Yekûn	83	15	33	48	5	17	22

TARTIŞMA :

Safra taşının oluşu henüz kesinlikle anlaşılmış değildir. İltihaba (10 - 12), safra pigmentlerindeki değişikliğe (12), çoğunlukla enfeksiyonun sebep olduğu safra kesesi duvarındaki küçük harabiyete (11, 12) bağlı olarak meydana geldiği iddia edilmektedir.

Rumatoid artritlerde safra taşının sık oluşu yeni bir bulgu olup, sık oluşunun nedeni henüz bilinmemektedir. Rumatoid artrit, immün mekanizma ve safra taşı arasında bir bağlantı olabileceği ihtimal dahilindedir. Çünkü sonradan ortaya çıkan immün globülin yetmezliğinde de safra taşı oranının yüksek bulunduğu bir süre önce bildirilmiştir (4).

Rumatoid artritli vak'alardaki safra taşı insidansı kontrol grubuna oranla statistiki olarak önemli bulunmuştur (X^2 : 15.43, $p < 0.001$). Kontrol grubunun şansa bağlı seçilmiş olabileceği düşünülebilirse de literatürde bildirilen safra taşı oranının bu çalışmadaki kontrol grubundakinden daha düşük olduğu görülmüştür (8, 9).

Safra kesesi taşı 20 yaşının altında az olmakla beraber her yaşta bulunabilir (9). Yaşla beraber sıklığı artar ve 60 - 70 yaşlarında en yüksek seviyeyi bulur (8, 9). Bu çalışmada da gerek rumatoid artrit, gerekse kontrol grubunda aynı durum göze çarpmaktadır (Tablo : I).

Safra kesesi taşına bağlı önemli komplikasyonlar ancak vak'aların % 20'sinde ortaya çıkar (9). İlginç olarak bu çalışmadaki her iki grupta da safra kesesi ameliyatının aşağı yukarı aynı oranda yapılmış olduğu görüldü, sırasıyla % 25 ve % 22.5.

Rumatoid artrit vak'alarının ancak % 25'inde safra taşı hayatı tehdit edilebilmiştir. Sonuç olarak, rumatoid artritli vak'aların % 60'ında safra taşı bulunduğu göre, bu hastaların değerlendirilmesi sırasında safra kesesi filminin alınması, sindirim sistemi şikâyeti olan hastaların tanı ve tedavisine fayda sağlayacağı ortaya çıkar.

ÖZET :

Tanıları otopsi ile de teyit edilen 83 rumatoid artritli hastaların 48'inde safra kesesi taşı bulundu. Bu safra taşı oranı hastaların % 57.8'ini teşkil etmekte olup, yaş - cinse göre yapılan kontrol grubuna oranla (% 26.5) önemli derecede yüksektir ($p < 0.001$).

Bu bulgu, rumatoid artritli hastalarda yeni bir sindirim sistemi bozukluğunun olduğunu ortaya koymaktadır.

SUMMARY

Rheumatoid Arthritis and Cholelithiasis

Forty eight of 83 patients with rheumatoid arthritis which were studied at autopsy had cholelithiasis. This represents a prevalence rate of 57.8 %, which is significantly above the rate in a age - sex matched non - rheumatoid controls (26.5 %).

This finding adds a new gastrointestinal abnormality in the patients with rheumatoid arthritis.

KAYNAKÇA

- 1 — Barrett - Connor, E. : Cholelithiasis in sickle cell anemia. *Amer. J. Med.* 45 : 889, 1968.
- 2 — Phillips, J. C., Gerald, B. E. : The incidence of cholelithiasis in sickle cell disease. *Amer. J. Roentgen.* 113 : 23, 1971.
- 3 — Perrine, R. P. : Cholelithiasis in sickle cell anemia in a caucasian population. *Amer. J. Med.* 54 : 327, 1973.
- 4 — Diaz - Buxo, J. A., Hermans, P. E., Elveback, L. R. : Prevalence of cholelithiasis in idiopathic late - onset immunoglobulin deficiency. *Ann. Intern. Med.* 82 : 213, 1975.
- 5 — Gaster, J. : Surgery of the biliary tract. A five year survey. *Arch. Surg.* 60 : 21, 1950.
- 6 — Torvik, A., Hoivik, B. : Gallstones in an autopsy series. *Acta chir. Scandinav.* 120 : 168, 1960.
- 7 — Horn, G. : Observations on the aetiology of cholelithiasis. *Brit. Med. J.* II : 732, 1956.
- 8 — Blumberg, N., Zisserman, L. : Cholelithiasis : A necropsy study. *Rev. Gastroent.* 9 : 318, 1942.
- 9 — Kozoll, D. D., Dwyer, G., Meyer, K. A. : Pathologic correlation of gallstones. A review of 1874 autopsies of patients with gallstones. *Arch. Surg.* 79 : 514, 1959.
- 10 — Rains, A. J. H. : Gallstones : Causes and treatment. Springfield, Thomas, 1964.
- 11 — Small, D. M. : Gallstones. *New Eng. J. Med.* 279 : 588, 1968.
- 12 — Large, A. M. : On the formation of gallstones. *Recent adv. Sur.* 54 : 928, 1963.
- 13 — Kaye, M. D., Kern, F. : Clinical relationships of gallstones. *Lancet.* 1 : 1228, 1971.
- 14 — Lieber, M. M. : Incidence of gallstones and their correlation with other diseases. *Ann. Surg.* 135 : 394, 1952.